

Beleidscontext

Onderwijs en opleiding zijn van belang voor het vergroten van de kansen en aspiraties van meisjes en vrouwen. Het waarborgen van gelijke behandeling in het onderwijs is cruciaal voor een volledige ontplooiing van het potentieel van vrouwen, voor hun vrijheid van denken en om discriminatie van vrouwen tegen te gaan.

De Europa 2020-strategie:

- streeft naar slimme, duurzame en inclusieve groei in de EU door het scheppen van banen en het verminderen van armoede;
- vereist dat lidstaten het onderwijs en de opleiding van vrouwen versterken, met name in sectoren waarin ze ondervetegenwoordigd zijn, teneinde het doel te bereiken van een arbeidsparticipatie van 75 % voor vrouwen en mannen in de leeftijdsgroep 20-64 jaar;
- stelt als kerndoel dat het aantal voortijdige schoolverlaters wordt teruggedrongen tot minder dan 10 % en dat ten minste 40 % van de mensen in de leeftijdsgroep 30-34 jaar tertiair onderwijs heeft afgerond;
- „Innovatieve Unie” — een van zeven kerninitiatieven van Europa 2020, gericht op investeringen in onderzoek en ontwikkeling en capaciteitsversterking voor het omzetten van onderzoek in nieuwe producten en diensten;
- „Horizon 2020” — het financiële instrument voor de tenuitvoerlegging van de „Innovatieve-Unie”, dat genderevenwicht in onderzoeksteams bevordert door dit tot een rangschikkingsfactor te maken in de selectie van voorstellen met dezelfde score, alsmede in de besluitvorming, teneinde het gestelde doel te halen dat minstens 40 % van de leden van alle groepen (bv. deskundigengroepen) en panels (bv. evaluatiepanels) bestaat uit ondervetegenwoordigde vrouwen of mannen.

Het Europees pact voor gendergelijkheid (2011-2020):

bevestigt opnieuw het engagement van de Raad om de EU-ambities inzake gendergelijkheid te verwezenlijken, meer specifiek op drie genderrelevante gebieden, namelijk werkgelegenheid, onderwijs en bevordering van sociale inclusie, in het bijzonder door het terugdringen van de armoede.

De strategische doelstellingen van het actieprogramma van Peking en de EU-indicatoren

- B.1.** Gelijke toegang tot onderwijs verzekeren.
- B.2.** Het analfabetisme onder vrouwen terugdringen.
- B.3.** De toegang van vrouwen tot beroepsopleidingen, wetenschap en technologie en tot permanente educatie verbeteren.
- B.4.** Discriminatievrij onderwijs en dito opleidingen ontwikkelen.
- B.5.** Toereikende middelen vrijmaken voor en toezicht houden op de uitvoering van onderwijshervormingen.
- B.6.** Permanente educatie en opleidingen voor meisjes en vrouwen bevorderen.

In 2007 bereikte de Raad overeenstemming over drie EU-brede indicatoren, met inbegrip van twee subindicatoren, om de vorderingen te meten die worden gemaakt met de uitvoering van de doelstellingen van het actieprogramma van Peking. Ze beschrijven de gendersegregatie in het onderwijs, zowel horizontaal (d.w.z. op het gebied van studierichting) als verticaal (d.w.z. in het opleidingsniveau), en in het relatieve onderwijsrendement voor vrouwen en mannen door te kijken naar de arbeidsparticipatie van vrouwen en mannen per hoogst verworven onderwijsniveau.

Het databestand „Women and men in the EU — facts and figures”, ontwikkeld door het Europees Instituut voor gendergelijkheid biedt geactualiseerde gegevens en informatie over deze indicatoren: <http://eige.europa.eu/content/women-and-men-in-the-eu-facts-and-figures>

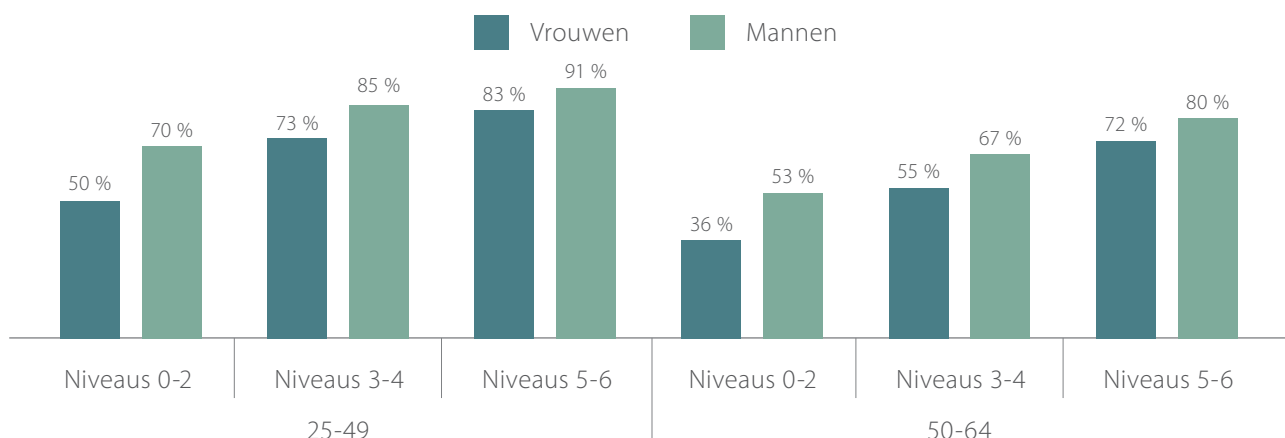
Bevindingen van EU-brede gegevens

Vrouwen vormen een meerderheid van de universitair afgestudeerden in de EU

De deelname van vrouwen aan onderwijs op universitair niveau was hoger dan die van mannen in de EU in 2012 (59 %), een trend die sinds 2007 niet is gewijzigd. Op postdoctoraal niveau is het aantal gepromoveerde mannen nog altijd hoger dan het aantal gepromoveerde vrouwen (53 % in 2012; 54 % in 2007), met een kleine en afnemende genderkloof.

ARBEIDSPARTICIPATIE VOOR VROUWEN EN MANNEN PER ONDERWIJSNIVEAU EN LEEFTIJDGROEP, EU-28, 2012

Bron: Eurostat, EU-LFS

Veranderingen zijn beter zichtbaar op het niveau van de lidstaten. In 2012 waren er in twaalf lidstaten meer vrouwen dan mannen die een doctorstitel behaalden, terwijl dit in 2007 in negen lidstaten het geval was.

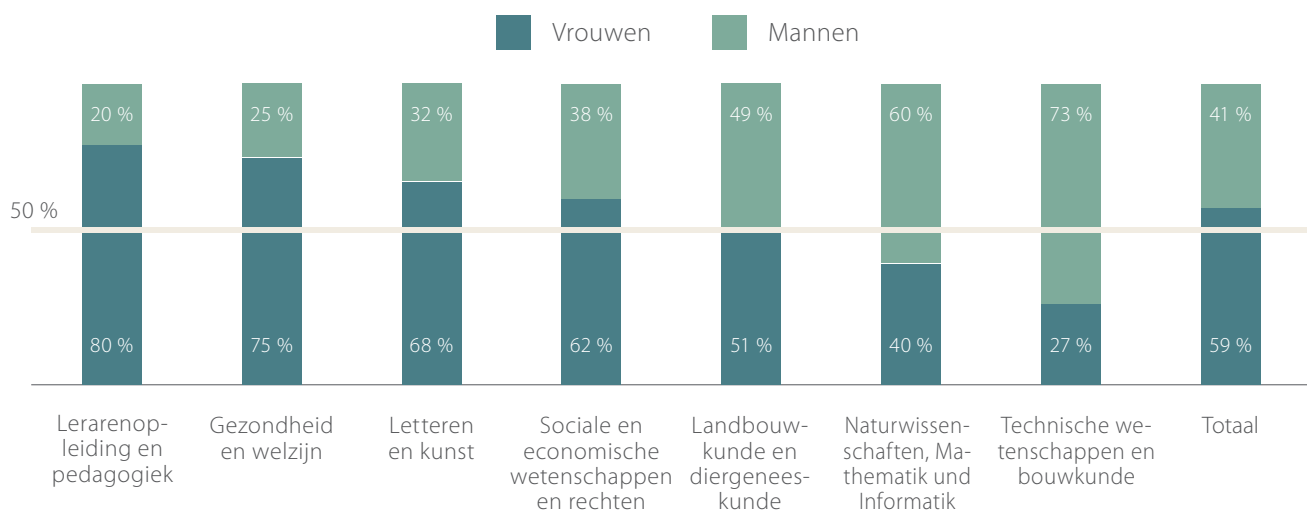
Hogere opleidingsniveaus zijn gerelateerd aan een kleinere arbeidsparticipatiekloof

In 2012 was de gemiddelde arbeidsparticipatie van vrouwen in de leeftijdsgroep 20-64 jaar 62 % in de EU-28, vergeleken met 74 % voor mannen. De gemiddelde arbeidsparticipatie van vrouwen neemt toe met hun opleidingsniveau, vooral voor vrouwen in de leeftijdsgroep 25-49 jaar. In 2012 hadden vrouwen met pre-primair, primair en lager secundair onderwijs (niveaus 0-2) de laagste arbeidsparticipatie (50 % voor vrouwen van 25-49 jaar en 36 % voor vrouwen van 50-64 jaar). Dit is aanzienlijk lager dan de arbeidsparticipatie van vrouwen met hoger secundair en postsecundair niet-tertiair onderwijs (niveaus 3-4), die 73 % is voor vrouwen van 25-49 jaar en 55 %

voor vrouwen van 50-64 jaar. Vrouwen met de eerste of tweede fase van tertiair onderwijs (niveaus 5 en 6, ISCED 1997) hadden vaker werk (met een arbeidsparticipatie van 83 % voor vrouwen van 25-49 jaar en 72 % voor vrouwen van 50-64 jaar) en hun arbeidsparticipatie was aanzienlijk hoger dan het in de Europa 2020-strategie gestelde doel van 75 %.

In 2012 was de arbeidsparticipatiekloof tussen vrouwen en mannen met opleidingsniveau 0-2 in de 28 lidstaten van de EU 20 procentpunten voor de leeftijdsgroep 25-49 jaar en 17 procentpunten voor de leeftijdsgroep 50-64 jaar. De arbeidsparticipatiekloof tussen vrouwen en mannen is kleiner bij onderwijsniveau 3-4: in 2012 was de kloof in de EU-28 voor vrouwen en mannen met opleidingsniveau 3-4 voor de leeftijdsgroepen 25-49 jaar en 50-64 jaar respectievelijk 13 procentpunten en 12 procentpunten. Bij opleidingsniveau 5-6 nam de arbeidsparticipatiekloof tussen vrouwen en mannen nog verder af, tot 8 procentpunten voor beide leeftijdsgroepen.

PERCENTAGE VROUWEN EN MANNEN VAN ALLE ISCED 5- EN 6-AFGESTUDEERDEN, EU-28, 2012

Bron: Eurostat, Onderwijsstatistieken

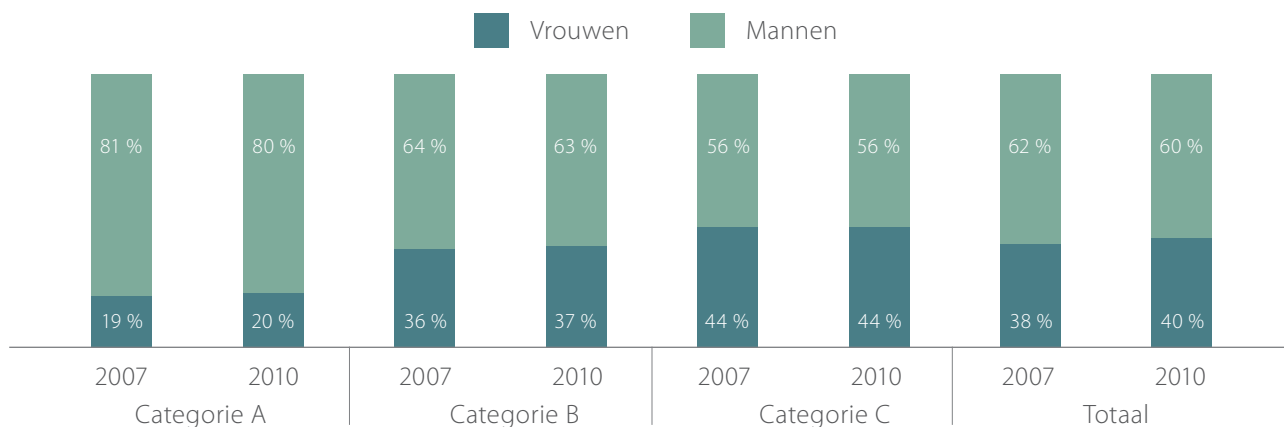
Gendersegregatie diep geworteld in studiekeuzen

Ondanks de verworven onderwijsniveaus van vrouwen en mannen, blijven segregatiepatronen in alle lidstaten diep geworteld. Ze beantwoorden aan genderspecifieke verwachtingspatronen, waarbij vrouwen oververtegenwoordigd zijn in sectoren waar zij traditionele rollen vervullen, zoals

gezondheidszorg en welzijn, letteren en kunst of lerarenopleiding en pedagogiek.

Mannen waren in 2012 in alle lidstaten oververtegenwoordigd in technische wetenschappen en bouwkunde op niveau 5 en niveau 6 (ISCED 1997). De participatie van vrouwen en mannen is het meest in evenwicht in de landbouwkunde en diergeneeskunde.

PERCENTAGE VROUWEN EN MANNEN ONDER HET ACADEMISCH PERSONEEL IN ALLE CATEGORIEËN VAN HOGERE ACADEMISCHE INSTELLINGEN IN 2007 EN 2010, EU

Bron: Europese Commissie, She Figures, 2012

Vrouwen zijn in de meeste lidstaten ondervertegenwoordigd in hogere functies in de academische wereld

Mannen zijn in hogere academische instellingen oververtegenwoordigd ten opzichte van vrouwen in alle categorieën van academisch personeel en maakten in 2010 60 % van het personeel in academische instellingen uit (een geringe daling ten opzichte van de 62 % in 2007). Het overwicht van mannen onder het academisch personeel geldt voor de meeste lidstaten. Er zijn substantiële verschillen in de mate van verticale segregatie binnen de drie categorieën academisch personeel. In 2010 maakten vrouwen in de EU-27 gemiddeld 44 % uit van de posten van categorie C (de eerste categorie/post die een pas gepromoveerde (ISCED 6) normaliter bekleedt), 37 % van de posten van categorie B (onderzoekers die werken in minder hoge functies, maar hoger dan de pas gepromoveerden), en slechts 20 % van de posten van categorie A (de hoogste

categorie posten waarop normaliter onderzoek wordt verricht). Het beeld wijkt niet veel af van dat in 2007 (toen vrouwen 44 % van de posten van categorie C, 36 % van die van categorie B en 19 % van die van categorie A bekleedden).

De participatie van vrouwen in het hoger onderwijs blijft toenemen en het aantal vrouwen is in veel vakgebieden in het tertiair onderwijs groter dan dat van mannen. Toch is de seksesegregatie, zowel horizontaal als verticaal, niet in hetzelfde tempo afgenomen. Daardoor vordert de keuze van vrouwen en mannen voor een loopbaan in niet-traditionele sectoren binnen verschillende beroepen niet in dezelfde mate en hebben vrouwen en mannen wellicht niet dezelfde loopbaanmogelijkheden.

In de academische wereld is nog steeds verbetering en ondersteuning nodig voor het vergroten van toegang van vrouwen tot hogere niveaus, een kwestie die in de meeste lidstaten nog moet worden aangepakt.

Nuttige initiatieven:

Genderstereotypering is een van de oorzaken van gendersegregatie en genderongelijkheid in het onderwijs en beroepsopleidingen, en wordt door de lidstaten op verschillende wijzen aangepakt. Er is bijzondere aandacht voor curriculum ontwikkeling, zoals het bespreken van rolpatronen, stereotypen en gelijkheid in sociale studies of geschiedenisvakken (Deens „Folkeskole”). Het Cypriotisch actieplan voor gendergelijkheid in het onderwijs (2014-2017) omvat maatregelen om rolpatronen en stereotypen in het gezin en in de samenleving aan de orde te stellen. Het Tsjechische ministerie van Onderwijs, Jeugd en Sport bevordert gendergelijkheid door middel van een strategisch plan voor de middellange termijn, waarin het opheffen van de gevolgen van genderstereotypen een van de doelen is van onderwijsbeleid. Kroatië heeft richtlijnen voor studieboeken, die voorschrijven dat „studieboeken beide seksen moeten voorbereiden om effectief en gelijkwaardig deel te nemen aan alle levensterreinen” en „gendergelijkheid bevorderen”. Het Grieks Pedagogisch Instituut, de autoriteit voor schoolmaterialen, heeft stappen genomen om beledigende stereotyperingen over vrouwen te verwijderen door middel van een geïntegreerde benadering tussen de thema's van curriculumkaders (2004). Het Hongaars nationaal curriculum omvat mensenrechten, bewustwording en houding ten opzichte van gelijkheid tussen vrouwen en mannen als onderdeel van het onderwijsprogramma

Capaciteitsopbouw op het gebied van gendergelijkheid in het onderwijsstelsel en het verstrekken van ondersteunende materialen aan schoolpersoneel zijn onderdeel van de maatregelen die een aantal lidstaten nemen in het kader van hun gendergelijkheidsbeleid in het onderwijs. Het Cypriotisch Pedagogisch Instituut heeft een website voor leraren over gendergelijkheid, met informatie en materiaal over gelijke kansen voor jongens en meisjes op school. Litouwen heeft een pedagogisch hulpmiddel voor leraren en sociaal pedagogen „Mogelijkheden om gendergelijkheid op school te bevorderen”, waarin informatie staat over gendergelijkheidsdoelen op scholen en dat onderwijshulpmiddelen aanbiedt voor gendergelijkheid op school en in de bredere schoolgemeenschap. In het kader van de samenwerking tussen het Spaanse ministerie van Onderwijs, Cultuur en Sport en het ministerie van Gezondheid, Sociale Diensten en Gelijkheid is het platform „Intercambia” (uitwisseling) opgezet, dat toegang geeft tot informatie (ICT-bronnen, een databank en statistieken) en uitwisseling van kennis faciliteert over onderwijspraktijken ter bevordering van gelijke kansen en ter voorkoming van genderspecifiek geweld.

VORDERINGEN EN KNELPUNTEN IN AANDACHTSGEBIED B: ONDERWIJS EN OPLEIDING VAN VROUWEN

VORDERINGEN	KNELPUNTEN
<ul style="list-style-type: none"> De genderkloof in meerdere door mannen gedomineerde onderwijssectoren wordt langzaam kleiner. In alle lidstaten zijn vrouwen over het algemeen in de meerderheid van universitair afgestudeerden. De arbeidsparticipatiekloof tussen vrouwen en mannen is lager onder degenen met een hoog opleidingsniveau (5-6), en vrouwen in deze categorie zijn minder zwaar getroffen door de economische crisis. 	<ul style="list-style-type: none"> Het veranderingstempo van de gendersegregatie in het onderwijs is laag, zowel horizontaal als verticaal. Vrouwen zijn slecht vertegenwoordigd op de hogere niveaus in de academische wereld. Er blijft voor alle opleidingsniveaus een arbeidsparticipatiekloof tussen vrouwen en mannen bestaan.

De koers voor de EU

- Doorgaan met het afbreken van genderspecifieke stereotyperingen en gendersegregatie in onderwijs en opleidingen door ondersteuning van genderbewuste curricula in het onderwijs, loopbaanadvies, en mediacampagnes die jongens en meisjes, vrouwen en mannen aanmoedigen om loopbanen te volgen die aansluiten bij hun vaardigheden en vermogens.
- Gendersegregatie in het onderwijs aanpakken, omdat deze leidt tot verdere ongelijkheden op de arbeidsmarkt en bijdraagt aan verschillen in de economische mogelijkheden van vrouwen en mannen.
- Loopbaanmogelijkheden en ontwikkelingen waarborgen voor zowel vrouwen als mannen die kiezen voor niet-traditionele sectoren die doorgaans met de andere sekse worden geassocieerd.
- Kansen voor vrouwen scheppen om evenveel van hun verworven hogere opleiding te profiteren als mannen, en het doorbreken van het glazen plafond voor vrouwen in de academische wereld.

Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE)

Das Europäische Institut für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist das EU-Kompetenzzentrum für Gleichstellungsfragen. Das EIGE unterstützt politische Entscheidungsträger und alle relevanten Einrichtungen in ihren Bemühungen zur Verwirklichung der Gleichstellung von Frauen und Männern in Europa und darüber hinaus, indem es spezifisches Fachwissen sowie verlässliche und vergleichbare Daten zur Gleichstellung in Europa bereitstellt.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu>

Das Ressourcen- und Dokumentationszentrum (RDC) des Europäischen Instituts für Gleichstellungsfragen (EIGE) ist ein innovatives und praktisches Instrument, das dabei hilft, wichtige Ressourcen zur Geschlechtergleichstellung zu identifizieren und unter den an der Gleichstellungspolitik und -praxis interessierten Personen erleichtert und einen Online-Bereich für Diskussionen und Debatten bietet.

Weitere Informationen: <http://eige.europa.eu/content/rdc>

Kontakt:
Europäisches Institut für Gleichstellungsfragen
Gedimino pr. 16, LT-01103 Vilnius, LITAUEN
Tel. +370 521574-44/00

facebook.com/eige.europa.eu
twitter.com/eurogender
youtube.com/eurogender
<https://eurogender.eige.europa.eu>

ISBN 978-92-9218-646-3
doi:10.2839/995776
MH-04-15-022-NL-N